

Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU9

Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Förslaget syftar till att säkerställa att kommunerna arbetar med brottsförebyggande frågor på ett effektivt och kunskapsbaserat sätt. Enligt den nya lagen ska kommunerna ta fram en lägesbild över brottsligheten och utifrån denna ta ställning till behovet av åtgärder och besluta om en åtgärdsplan. Kommunerna ska också ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och inrätta en samordningsfunktion.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (S).

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:43 Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Tre yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete	5
Särskilt yttrande	8
Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (S)	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:43 och avslår motionerna 2022/23:1649 av Kerstin Lundgren (C) yrkandena 1 och 2 samt 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 66.

Stockholm den 23 mars 2023

På justitieutskottets vägnar

Richard Jomshof

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Richard Jomshof (SD), Ardalan Shekarabi (S), Louise Meijer (M), Annika Strandhäll (S), Adam Marttinen (SD), Petter Löberg (S), Mikael Damsgaard (M), Katja Nyberg (SD), Charlotte Nordström (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Pontus Andersson (SD), Juno Blom (L), Sanna Backeskog (S), Lars Isacson (S) och Helena Vilhelmsson (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2022/23:43 Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. I propositionen föreslår regeringen att en ny lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ska införas.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen. I ärendet behandlas tre yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Det kan nämnas att riksdagen tidigare har riktat ett tillkännagivande till regeringen om kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet (bet. 2017/18:KU33, rskr. 2017/18:213). Riksdagen har också riktat ett tillkännagivande till regeringen om att utveckla det brottsförebyggande arbetet för lands- och glesbygden (bet. 2020/21:JuU17, rskr. 2020/21:240).

Utskottets överväganden

Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen syftar till att säkerställa att kommunerna utifrån ett kunskapsbaserat underlag tar ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder och tar visst ansvar för samordningen av det brottsförebyggande arbetet inom kommunen.

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden med hänvisning till att de får anses vara i huvudsak tillgodosedda genom propositionen.

Jämför det särskilda yttrandet (S).

Propositionen

Regeringen föreslår att en ny lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ska införas. Lagen innebär att kommunerna ska bidra i samhällets brottsförebyggande arbete genom att utföra vissa närmare beskrivna uppgifter. Lagens syfte ska vara att säkerställa att kommunerna utifrån ett kunskapsbaserat underlag tar ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder och tar visst ansvar för samordningen av det brottsförebyggande arbetet inom kommunen.

Kommunerna ska enligt förslaget kartlägga brottsligheten och dess konsekvenser inom kommunens geografiska område, komplettera och analysera resultatet samt sammanställa detta i en lägesbild. Med lägesbilden som underlag ska kommunerna ta ställning till behovet av åtgärder för att förebygga brottslighet och formulera detta i en åtgärdsplan. Kommunerna ska minst vartannat år uppdatera lägesbilden och följa upp åtgärdsplanen. Arbetet ska i den utsträckning som det är lämpligt integreras med analys- och planeringsarbete i enlighet med andra författningar.

Kommunerna ska vidare inom sitt geografiska område ansvara för samordningen av det brottsförebyggande arbetet genom att verka för att skriftliga överenskommelser om samverkan ingås med relevanta aktörer. En sådan överenskommelse ska innehålla åtminstone uppgifter om för vilka syften och inom vilka områden samverkan ska ske. Kommunerna ska också inom sitt geografiska område verka för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett strategiskt råd. Kommunerna ska dessutom ha en samordningsfunktion för brottsförebyggande frågor. Samordningsfunktionen ska särskilt samordna och stödja genomförandet av arbetet, utgöra kommunens kontaktpunkt för externa aktörer och bidra till att information om det brottsförebyggande arbetet sprids.

Kommunstyrelsen ska, om kommunfullmäktige inte beslutar annat, ansvara för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete och för att rapportera till kommunfullmäktige om arbetet.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2023. Kommunerna behöver dock inte besluta om en åtgärdsplan förrän den 1 juli 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2018 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet (bet. 2017/18:KU33, rskr. 2017/18:213). Konstitutionsutskottet angav bl.a. att det för att skapa och upprätthålla tryggheten lokalt måste finnas en samverkan där både kommun och polis deltar. Polismyndighetens arbete med lokala samverkansöverenskommelser och medborgarlöften m.m. bör enligt utskottet kompletteras med att kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet får en tydligare reglering i lag (s. 47).

I samband med beredningen av regeringens skrivelse 2020/21:63 Redovisning av åtgärder i enlighet med målsättningarna i det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott föreslog justitieutskottet ett tillkännagivande till regeringen om att utveckla det brottsförebyggande arbetet för lands- och glesbygden. Utskottet anförde bl.a. följande (bet. 2020/21:JuU17 s. 15):

Utskottet instämmer i uppfattningen att förutsättningarna för att bedriva brottsförebyggande arbete och typen av brottsproblem är delvis annorlunda på lands- och glesbygden i jämförelse med i stadsmiljö. Åtgärderna som redovisas i regeringens skrivelse i detta avseende, bl.a. att Brå har fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetat med att ge ett särskilt anpassat kunskapsstöd till landsbygdskommuner, är enligt utskottets mening bra men inte tillräckliga. Enligt utskottet bör därför ett särskilt lands- och glesbygdsspecifikt brottsförebyggande arbete utvecklas. Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:240).

Regeringens redovisning av riksdagens tillkännagivanden

I propositionen uppger regeringen att de tillkännagivanden som redovisats ovan är tillgodosedda genom det lagförslag som lämnas i propositionen och att de därmed är slutbehandlade.

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 66 anfördes att kommunerna bör få ett lagstadgat brottsförebyggande ansvar för att ytterligare förbättra det brottsförebyggande arbetet.

I motion 2022/23:1649 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om kommunernas roll i det lokala trygghetsarbetet. I yrkande 2

anförs att regeringen skyndsamt bör fullfölja processen med att ge kommunerna ett ansvar i lag för det brottsförebyggande arbetet.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformat och att det bör antas av riksdagen.

Genom lagförslaget får motionerna 2022/23:1649 (C) yrkandena 1 och 2 samt 2022/23:2139 (S) yrkande 66 anses vara i huvudsak tillgodosedda. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Utskottet har inget att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandena.

Särskilt yttrande

Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (S)

Ardalan Shekarabi (S), Annika Strandhäll (S), Petter Löberg (S), Sanna Backeskog (S) och Lars Isacsson (S) anför:

Enligt regeringens förslag ska kommunerna inom sitt geografiska område ansvara för samordningen av det brottsförebyggande arbetet genom att verka för att skriftliga överenskommelser om samverkan ingås med relevanta aktörer. Samverkan mellan kommunerna och Polismyndigheten har t.ex. stor betydelse för det lokala brottsförebyggande arbetet. En god samverkan förutsätter dock att det finns poliser med lokal kännedom och att tillräckliga resurser avsätts för det brottsförebyggande arbetet. Ett utökat ansvar för kommunerna måste också följas av ökad finansiering för att kommunerna ska kunna utföra de nya uppgifter som de åläggs enligt lagen.

Även om vi ställer oss bakom propositionen vill vi därför framhålla vikten av att det också avsätts tillräckliga resurser för att kommunerna, i samverkan med bl.a. Polismyndigheten, ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt den nya lagen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:43 Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:1649 av Kerstin Lundgren (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna har en avgörande roll i det lokala trygghetsarbetet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt fullfölja lagrådsremissen och ge kommunerna ett ansvar i lag för det brottsförebyggande arbetet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagstadgat brottsförebyggande ansvar för kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll och syfte

1 § I denna lag finns bestämmelser om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

2 § Kommuner ska bidra till att samhällets samlade brottsförebyggande arbete bedrivs på ett effektivt sätt genom att fullgöra de uppgifter som följer av denna lag.

3 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att säkerställa att kommuner utifrån ett kunskapsbaserat underlag tar ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder och tar visst ansvar för samordningen av det brottsförebyggande arbetet inom kommunen.

Lägesbild och åtgärdsplan

4 § Kommuner ska ta fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område. Lägesbilden ska innehålla

1. en kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser,
2. annan information av betydelse i sammanhanget, och
3. en analys av kartläggningen och informationen.

5 § Kommuner ska, med lägesbilden som underlag, besluta om en plan för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att förebygga brott (åtgärdsplan).

6 § Kommuner ska minst vartannat år uppdatera lägesbilden och följa upp åtgärdsplanen.

7 § Arbetet med lägesbilden och åtgärdsplanen ska i den utsträckning som det är lämpligt integreras med sådant analys- och planeringsarbete som sker i enlighet med andra författningar.

Kommuners ansvar för samordning

8 § Kommuner ska inom sitt geografiska område ansvara för samordningen av det brottsförebyggande arbetet enligt 9 och 10 §§.

9 § Kommuner ska verka för att skriftliga överenskommelser om samverkan ingås med relevanta aktörer. En sådan överenskommelse ska innehålla åtminstone uppgifter om för vilka syften och inom vilka områden som samverkan ska ske.

10 § Kommuner ska också verka för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett särskilt forum (strategiskt råd) där kommunen och relevanta aktörer ingår. Rådet ska ledas av kommunen.

Kommuner ska verka för att övriga aktörer i rådet deltar med representanter som har ledande befattningar.

Samordningsfunktion

11 § Kommuner ska ha en samordningsfunktion för brottsförebyggande frågor.

12 § Samordningsfunktionen ska särskilt

1. samordna och stödja genomförandet av kommunens arbete enligt denna lag,
2. utgöra kommunens kontaktpunkt i förhållande till externa aktörer, och
3. bidra till att information om det brottsförebyggande arbetet sprids till kommunens invånare och andra som kan ha intresse eller behov av sådan information.

Ledningen av arbetet

13 § Kommunstyrelsen, eller den nämnd som kommunfullmäktige beslutar, ansvarar för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete och för att kontinuerligt rapportera om det brottsförebyggande arbetet till kommunfullmäktige.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
 2. Kommuner behöver inte besluta om en åtgärdsplan enligt 5 § förrän den 1 juli 2024.